УДК 316.75:141:791.43(430)

Абашнік У. В.
студентка 5-го курсу
Філософського факультету
Харківського національного
університету
ім. В. Н. Каразіна

ДОСЛІДЖЕННЯ МАСКУЛІННОСТІ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ КІНО

Анотація. У центрі уваги цієї статті перебувають актуальні дослідження маскулінності у сучасному німецькому кіно. У цьому контексті спочатку представлені особливості німецької збірки під назвою «Маскулінність. Міждисциплінарний підручник» (Штутгарт, 2016). На завершення проаналізована позиція німецької дослідниці Уте Фенске у главі «Фільм/Кінематограф» вказаної збірки, зокрема в контексті маскулінності та дитячого кіно.

Ключові слова: маскулінність, гендер, сучасне німецьке кіно, дитяче кіно, Уте Фенске.

Аннотация. В центре внимания данной статьи находятся актуальные исследования маскулинности в современном немецком кино. В этом контексте сначала представлены особенности немецкого сборника под названием «Маскулинность. Междисциплинарный учебник» (Штутгарт, 2016). В завершение проанализирована позиция немецкой исследовательницы Уте Фенске в главе «Фильм/кинематограф» указанного сборника, в частности в контексте маскулинности и детского кино.

Ключевые слова: маскулинность, гендер, современное

немецкое кино, детское кино, Уте Фенске.

Abstract. In the article the masculinity studies in the modern German cinema are pointed out. The main characteristics of the German compendium "Männlichkeit: ein interdisziplinäres Handbuch" (Stuttgart, 2016) are presented at the beginning. In conclusion the position of the German researcher Ute Fenske in the chapter "Film" in this compendium, especially in context of the masculinity and the children's films is analyzed.

Keywords: masculinity, gender, modern German cinema, children's films, Ute Fenske.

Постановка проблеми. Тематика маскулінності (лат. masculīnus – чоловічий, чоловічого роду) у наукових дослідженнях почала привертати пильну увагу різних авторок та авторів приблизно в середині 20-го століття, а міждисциплінарні дослідження щодо маскулінності в контексті культурно-антропологічних, соціологічних, гендерних, лінгвістичних, психологічних, історичних та інших студій сформувалися в країнах Західної Європи, США, Австралії, Канаді та інших регіонах в 1970–1980-х роках. В цьому руслі також розвивались дослідження маскулінності у кінематографі різних країн, зокрема у німецькому кіно. У 1990-х роках вказана тематика знайшла більш ширше відображення у численних публікаціях західних дослідниць та дослідників й надала імпульси для відповідних публікацій на початку 21-го сторіччя.

Мета статті. В даній статті будуть проаналізовані актуальні дослідження маскулінності у німецькому кіно на прикладі особливостей фундаментальної збірки «Маскулінність. Міждисциплінарний підручник» (Штутгарт, 2016), яка вийшла за участі групи сучасних німецьких авторитетних авторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням маскулінності у німецьких дослідженнях були присвячені різні публікації. Серед німецькомовних монографій на загальну тематику можна назвати наступні: «Кінець дресирування: модель для нової маскулінності» (1977) Естер Вілар [10], «Злидні маскулінності» (1980) Герхарда Віннаі [11], «Провідна картина

маскулінність?! Що необхідно в роботі з молоддю?» (1996) Бенедикта Штурценхеккера [9], а також «Словник фільму (2017), де теж розглянуті питання маскулінності [12]. У новітній праці «Перед кіно-хлопавкою – хаос. Наслідування новому німецькому фільму» (2020) цієї теми торкається Беат Прессер [8]. У маскулінному контексті слід також згадати наступні публікації: «Чоловіки – мачо – баби: маскулінність в кіно» (2002) Християна Хіснауера [5], «Перформативні фігури квір-маскулінності. Медійна історія фільму та кіно в Німеччині до 1945 року» (2020) Христиани Кьоніг [6] та інші.

Виклад основного матеріалу. Актуальні дослідження маскулінності, зокрема й маскулінності у кіно, характеризуються різними підходами та методами аналізу. В залежності від цього вирізняються різні типи, або види маскулінності. У даному сенсі важливою подією був вихід німецькомовної збірки «Маскулінність. Міждисциплінарний підручник» (Штутгарт, 2016), який являє собою дуже вдалу спробу проаналізувати та представити різні підходи і методи щодо досліджень маскулінності, причому як в міждисциплінарному контексті, так і у географічному контексті, тобто стосовно різних країн та регіональних традицій [7].

Три редактори та більше двадцяти авторів даної роботи (див. Мал. 1) запропонували свої погляди на дослідження маскулінності, які вони репрезентували в трьох наступних частинах: «Дослідження маскулінності» (Männlichkeitsforschung), «Дисципліни та підходи» (Disziplinen und Ansätze), «Художньо-медійні репрезентації та теоретичні підходи» (Künstlerisch-mediale Repräsentationen und theoretische Ansätze).

Проаналізовані у цій монографії підходи та методи досліджень маскулінності є показовими для вказаної проблематики. Тому далі зупинимося на деяких особливостях теоретичних підходів та методів в праці «Маскулінність. Міждисциплінарний підручник» (2016). Отже в першій частині «Дослідження маскулінності» п’ять авторів пропонують п’ять окремих глав з критичним оглядом відповідних досліджень у окремих країнах та регіонах, зокрема це: «1. Німецькомовні дослідження маскулінності», «2. Англомовні дослідження

маскулінності», «3. Дослідження маскулінності в Росії, Східній та Центральній Європі», «4. Дослідження маскулінності у Франції, Італії, Іспанії», «5. Дослідження маскулінності в Латинській Америці» [7, S. 11–72].

Таким чином, автори першої частини охопили досить великі та важливі географічні регіони у контексті наукових досліджень маскулінності. Звичайно деякі регіони (скандинавські країни, Азія, Африка) все ж залишилися поза їх увагою, хоча в першій та другій главі згадуються праці дослідників окремих регіонів, яким не були присвячені названі огляди. Але найважливішим для нашої теми є те, що у третій главі першої частини цієї роботи професор Олександр Вьолль (Європейський університет Віадріна, Франкфурт на Одері, ФРН) проаналізував деякі дослідження російською та українською мовою за темою маскулінності та гендеру, серед яких також названі публікації сучасних харківських професорок І.А. Жеребкіної та В.А. Суковатої [7, S. 49; 3].

Також важливою є друга частина даної монографії під назвою «Дисципліни та підходи». Тут дванадцять дослідників презентують особливості інтерпретацій маскулінності в конкретних дисциплінах, зокрема: у археології, біомедицині, етнології, історичних науках, лінгвістиці, педагогіці, філософії, психоаналізі, психології, юриспруденції, релігії та богослов'ї, соціології [7, S. 73–236]. Таким чином, редактори цього видання зупинилися саме на вказаному колі дисциплін, котре все ж не охоплює всього комплексу сучасних досліджень, зокрема й сферу культурології. При цьому друга частина за обсягом суттєво переважає першу частину, а також є більшою, аніж третя частина цього німецького підручника.

Таким чином, хоча тут не представлені культурологічні дослідження маскулінності, натомість є окремі глави з філософії, психології, лінгвістики та соціології. Так, автором філософської глави [7, S. 154–168] є приват-доцент та доктор філософії Міхаель Гронеберг (Університет Лозанна, Швейцарія). Цю главу він розпочинає першим параграфом під назвою «Привид маскулінності». Причому початок цього параграфу є досить неочікуваним для наукової праці: «У філософії плюються. В той

час, коли соціологія принципово визнає маскулінність як категорію соціального, офіційна філософія зовсім закрила на неї очі, подібно пов'язці на очах Юстиції, буцімто небезпека загрожує її пра-ідентичності. Відповідні питання, гіпотези та теорії немовби привиди: вони з'являються тут і там, їх чути та видно, але від них немає жодного ефекту. Невелика кількість тих, котрі намагаються займатися нею, відходять в сторону, або ж посилаються на соціологію, культурологію, літературознавство тощо» [7, S. 154].

Таким чином, сучасний швейцарський дослідник Міхаель Гронеберг вказує у наведеній вище цитаті на фундаментальну проблему розуміння маскулінності у філософії. На наш погляд, ця проблема є типовою не лише для західної філософської традиції, але у певному сенсі також і для нашої вітчизняної філософії.

Далі Міхаель Гронеберг демонструє названу проблематичність як в історико-філософському контексті (на прикладах праць Аристотеля, Спінози, Канта), так і в змістовному контексті в дослідженнях сучасних філософів (Ж. Дельоз, М. Фуко та інші). Причому автор викладає своє питання у наступних параграфах: «Чоловіча філософія», «Історія філософії: методи маскулінізації», «Чоловічий суб'єкт» тощо. Наприклад, в історичному контексті він тут наголошує: «Жінка – це 'прекрасна стать', чоловік – 'сильна'. Особливо в європейський Новий час красиві чоловіки в літературі були або ж злими злодіями, або ж бабами, або жертвами, або ж – незабаром мертві. Красивий чоловік – це літературна кризова фігура» [7, S. 160]. Отже, швейцарський дослідник наголошує тут на певному кліше розуміння та інтерпретації маскулінності в названий період, яке перейшло і до наступних періодів.

На подібний діагноз вказує також автор глави з маскулінних досліджень у психології [7, S. 178–192], професор Хольгер Брандес (Дрезденська вища школа, ФРН). Хоча психологія має безпосередню зацікавленість у гендерних та маскулінних дослідженнях, тут також спостерігається ситуація, яка є подібною до маскулінних досліджень у філософії. У даному сенсі автор підкреслює: «Однак гендерні дослідження в цілому та

дослідження щодо маскулінності зокрема, щонайменше у академічній психології та дослідженнях відіграють лише маргінальну роль» [7, S. 178].

Причому тут мова йде не лише про німецькомовні праці у психології, але також у відповідних дослідженнях іншими мовами. Професор Хольгер Брандес називає в якості головної причини цієї ситуації домінування у академічній психології, починаючи з початку 20-го століття, емпіричних та природознавчих методів у традиції таких психологів-класиків, як Вільгельм Вундт, Вільям Джеймс та інші.

Цей німецький професор далі зупиняється на особливостях досліджень маскулінності в різних сферах психології. Наприклад, щодо досліджень у контексті психології емоцій Хольгер Брандес наголошує: «В цілому чоловіки, як здається, стосовно самих себе та картини інших сильніше виказують такі емоції, як гордовитість, провина, презирство чи самотність, а жінки, навпаки, – страх, сум та радощі. Також є підтвердження того, що чоловіки особливо стримують негативні емоції, або відволікають від них, натомість жінки перебувають в емоційних афектах, або переходять до звинувачень» [7, S. 184]. В контексті міжнародних досліджень він також посилається на «зразок гегемонної маскулінності» із оригінальної праці Рейвін Коннелл (1995) та її німецького перекладу (1999) [7, S. 190].

Саме на вказаній позиції Рейвін Коннелл також акцентує увагу професор Міхаель Мойзер (Технічний університет Дортмунд, ФРН) у главі щодо досліджень маскулінності у соціології [7, S. 218–236]. Стосовно перших праць з маскулінності цей автор наголошує: «В якості 'першопочаткового тексту' соціологічних (і не лише) досліджень щодо маскулінності може слугувати стаття 'Вперед до нової соціології маскулінності' ('Toward a New Sociology of Masculinity') (1985) Тіма Керрігана (Tim Carrigan) [7, S. 219]». Отже, цей німецький автор, по-перше, конкретно датує початок вказаних досліджень та, по-друге, підкреслює першість англомовних авторів у даній тематиці.

Наступним важливим висновком Міхаеля Мойзера є констатація того факту, що в середині 1980-х рр., тобто в початковий період досліджень щодо маскулінності, зокрема в

США та Великій Британії, відповідні публікації з'являлися в рамках «чоловічих студій» (Men's Studies). Багато із цих робіт майже відразу перекладалися німецькою мовою. При цьому автор далі підкреслює: «Як в англосаксонському просторі, так і в Німеччині дослідження маскулінності, особливо на самому початку, розглядалися критично збоку жіночих досліджень (нім. Frauenforschung) [7, S. 219].

Але вже в 1990-х рр., на думку німецького професора, «чоловічі студії» (Men's Studies) в англомовному просторі змогли затвердитися та у певному сенсі дещо емансипуватися від «жіночих студій» (Women's Studies). Відбувалося це завдяки таким англомовним часописам, як «Журнал чоловічих студій» (Journal of Men's Studies, 1992), «Чоловіки та маскулінності» (Men and Masculinities, 1998) та інші [7, S. 219].

В рамках соціологічних концепцій маскулінності та дискусій щодо маскулінності професор Міхаель Мойзер більш детально зупиняється на працях двох авторів – Рейвін Коннелл та Пьєр Бурдьє. По-перше, мова йде про типологію маскулінності за Рейвін Коннелл, зокрема й про «гегемонну маскулінність», яка довгий час була домінуючою [7, S. 220]. По-друге, німецький автор торкається поняття «маскулінного габітусу» французького мислителя Пьєра Бурдьє в контексті його теорії конкуренції. При цьому Міхаель Мойзер пише: «Бурдьє вирізняє два аспекти, які пов'язані між собою: конкурентну структуру маскулінності та гомо-соціальний характер соціальних полів [множина від «поле», У.А.], в яких відбувається конкуренція» [7, S. 222].

Далі Міхаель Мойзер розглядає соціологічні дослідження щодо маскулінності в контексті наступних питань: «Праця із заробітком та маскулінність», «Чоловіки у родині», «Чоловіча соціалізація», «Насильство та маскулінність», «Сексуальність». Завершується ця глава наступним висновком німецького автора: «Теоретична дискусія досліджень маскулінності в теперішній час визначається, перш за все, постановкою двох питань: про ревізію концепту гегемонної маскулінності та про вимогу транснаціоналізації досліджень щодо маскулінності. Роздуми щодо першого питання містять в собі поняття *транснаціональної бізнес-маскулінності* (анг. *transnational business masculinity*),

якого ми вже торкалися вище, та за допомогою якого Коннелл намагається дати відповідь на зміни конструкцій маскулінності в ході процесів глобалізації» [7, S. 231].

Нарешті, у змістовному сенсі важливою є також невелика глава щодо маскулінності у лінгвістиці у другій частині «Дисципліни та підходи» даної монографії [7, S. 127–135]. Її авторка, докторка філософії Констанція Шпіс (Грацський університет імені Карла Франца, Австрія) акцентує увагу на тому, що у лінгвістиці дослідження маскулінності не просто пов'язані, але навіть залежать від гендерних досліджень. При цьому вона наголошує наступне: «Висловлювання стосовно мовних конструкцій маскулінності, стосовно мови про чоловіків та про чоловічу мову, про мовну поведінку чоловіків у великій мірі доступні завдяки відповідним жіночим конструкціям, вони у багатьох випадках імпліцитно існують у дослідженнях феміністичної лінгвістики» [7, S. 127]. Таким чином, слід сприйняти цей важливий висновок для нашої теми.

Найбільш релевантною та ґрунтовною є третя частина «Художньо-медійні репрезентації та теоретичні підходи» (Künstlerisch-mediale Repräsentationen und theoretische Ansätze) цього німецького збірника «Маскулінність. Міждисциплінарний підручник» (2016). Вона включає в себе шість наступних глав: «Фільм/Кінематограф», «Фотографія», «Мистецтво та історія мистецтва», «Література», «Музика», «Танок» [7, S. 237–369]. Причому глава з літератури охоплює п'ять таких параграфів: 1) німецькомовна література, 2) англомовна література, 3) французька, італійська, іспанська література, 4) латиноамериканська література, 5) російська література та література Східної Європи.

Отже, третю частину цієї праці відкриває глава під назвою «Фільм/Кінематограф» (нім. der Film – фільм, кінофільм, кінокартина, кінематограф), авторкою якої є наукова координаторка «Центру гендерних досліджень», доктор філософії Ута Фенске (Університет Зіген, ФРН). У цьому відношенні слід вказати на те, що вона раніше випустила роботу під назвою «Картини чоловіків. Статево-історичний розгляд фільмів Голівуду в 1946–1960 рр.» (Білєфельд, 2008) [4, S. 249]. Це

важливо мати на увазі, оскільки запропоновані нею методи та принципи аналізу маскулінності базуються, з одного боку, на голлівудських фільмах вказаного періоду, з іншого боку, вона також посилається на німецьку кіно-традицію.

У названій главі Ута Фенске спочатку розглядає загальну проблему «Маскулінність у дослідницькій літературі». Потім мова йде про конкретні питання щодо аналізу маскулінності в кінематографі/фільмі, які представлені в таких параграфах: «Феміністична теорія фільму», «Теоретизація маскулінностей у фільмі/кінематограф», «Центральні дослідницькі теми» Саме в рамках останнього параграфу німецька авторка в окремих пунктах зупиняється на особливостях методів і принципів маскулінності в кінематографі/фільмі. Зокрема мова йде про такі аспекти: «Жанр», «Зірки», «Батьківство», «Етнічність–клас», «Палке бажання: чоловіки люблять чоловіків» тощо [4, S. 237–250].

Свої роздуми німецька дослідниця розпочинає констатацією наступного факту: «На початку фільмо/кіно-знавчих дискусій щодо маскулінності була феміністична теорія фільму. Завдання нового жіночого руху, які полягали у викритті механізмів, котрі обумовлювали дискримінацію жінок, та у зміні політики тіла, вплинули в 1970-х рр., перш за все у англомовному просторі, також на кінокритику та кіно-теорію» [4, S. 237]. Далі вона пише, що навіть «немислимо» аналізувати маскулінність у кінематографі без феміністичної теорії фільму. Саме тому далі перераховуються важливі теми та принципи вказаної теорії у 1980–1990-х рр., зокрема: «відношення глядачка – фільм», «жіночість та репрезентація», «конституція жіночого суб'єкту», «ідентичність жінки» [4, S. 237].

У цьому відношенні Ута Фенске потім наголошує на ще одному важливому моменті при аналізі маскулінності, який пов'язаний з особливістю (американського) кінематографу: «Тут слід зробити одне принципове зауваження щодо гендеру у кіноіндустрії. Центральні позиції режисури, виробництва, камери, сценарію та монтажу від самого винайдення кіно до теперішнього часу в значній мірі займають чоловіки» [4, S. 237]. Внаслідок цього авторка констатує, що до 2016 р. лише одна

жінка-режисер Кетрін Байджелов (Kathryn Bigelow) отримала престижну премію «Оскар» (2010). Саме тому методи та принципи аналізу маскулінності в кінематографі майже виключно стосуються фільмів, зроблених «режисерами-чоловіками».

Щодо методів аналізу маскулінності в кіно німецька авторка Ута Фенске говорить, що вони прийшли із психоаналітичної традиції. Важливу роль в цьому сенсі відіграли відповідні публікації у британському часопису «Екран» («Screen») у 1980-х роках. Зокрема називається стаття «Маскулінність у кризі?» (Masculinity in Crisis?, 1982) та інші праці дослідниці Пем Кук (Pam Cook) у названому часопису. Названа авторка акцентувала тут увагу на аналізі різних аспектів маскулінності, зокрема «чоловічого тіла», «чоловічої самоідентифікації», «втрати влади / втрати фалоса». Причому у її аналізі домінує теза про «кризу маскулінності», яка буде відігравати важливу роль у інших авторів в 1990-х та навіть у 2000-х роках [4, S. 239].

Ута Фенске далі звертається до особливостей аналізу маскулінності за жанрами фільмів, або «жанрового аналізу». При цьому німецька авторка наголошує, що в 1960-х сформувалися деякі домінуючі жанри фільмів, де віднайшов своє типове відображення певний різновид маскулінності (мужність, хоробрість, відвага). Перш за все, мова тут йде про «фільм нуар» (Film Noir), «вестерн» та «італо-вестерн», «гангстерські фільми». Натомість, в 1970-х роках більше домінували такі жанри, як «жіночий фільм/кіно» (нім. Frauenfilm), мелодрама тощо. Тут переважно аналізувалися вже інші аспекти маскулінності (краса чоловічого тіла, виховані манери поведінки, вірність/невірність), тобто акцент змінився у порівнянні з попереднім десятиріччям [4, S. 240].

У окремому пункті «Зірки» («Stars») німецька дослідниця Ута Фенске на прикладі чоловіків-зірок німецького та європейського (Жан Габен, Ів Монтан, Ален Деллон, Хайнц Рюманн) й американського кінематографу (Джек Ніколсон, Клінт Іствуд) показує особливості принципів та аналізу маскулінності, яку вони відтворювали на екранах, при цьому зупиняється на

таких жанрах, як вестерн, комедія [4, S. 242]. З одного боку, ці зірки відтворювали традиційний, «сильний» тип маскулінності (сила, відвага, мужність), з іншого боку, зокрема в комедіях, мова йшла про слабкість чоловіків, що призводить до комічності, але також до співчуття та симпатії до таких проявів «слабкості» маскулінності.

У якості прикладу прояву сильної маскулінності у сучасному німецькому кіно можна назвати кінокомедію «Відчепись, Гьоте», або «Йди геть, Гьоте», яка вийшла у 2013 р. У оригінальній німецькій назві фільму «Fack ju Göhte» використовується, з одного боку, завідомо неправильне написання відомого грубого англомовного виразу, а з іншого боку, неправильне написання прізвища німецького письменника-класика Йогана Вольфганга Гьоте (правильно буде Goethe). Втіленням сильного типу маскулінності тут є головний герой, шахрай та грабіжник Зекі Мюллєр (його зіграв австро-німецький актор Еліас М'Барек). Після повернення з в'язниці він вимушений працювати вчителем в школі, оскільки над тим місцем, де він сховав вкрадені гроші, за час його перебування у в'язниці побудували шкільний спортивний зал. Таким чином, «вчитель» Зекі Мюллер планує підкопати тунель та забрати сховані гроші, а всі подальші події цього фільму відбуваються на фоні різних комічних ситуацій.

У наступному пункті «Батьківство» Ута Фенске торкається особливостей аналізу чоловіка-батька у кінематографі, зокрема на прикладі американського фільму «Крамер проти Крамера» (1979). Мова йде про спір щодо виховання семирічного сина між батьком (актор Дастін Хоффманн) та його бувшою дружиною (актриса Меріл Стріп). При цьому німецька дослідниця пише: «'Крамер проти Крамера' вважається найважливішим фільмом про сучасне батьківство, оскільки він маркує перехід від ролі звичайного годувальника до батька, який усвідомлює свою відповідальність. Отже, у особі Теда Крамера до кіно ввійшов новий тип батька: батько, який любить та турбується, відмова якого від кар'єри оцінюється позитивно…» [4, S. 243].

Тут можна також згадати, що тема маскулінності відіграє

важливу роль в сучасних дитячих та юнацьких фільмах, які були вироблені в Німеччині [1]. Наприклад, цікавою є роль батька головної героїні Міки Шварц (акторка Ганна Бінке) у дитячому фільмі «Східний вітер. Разом ми вільні» (Ostwind. Zusammen sind wir frei), який вийшов на екрани у 2013 році. Тут батько виказує підтримку Мікі, яка мріє стати відомою вершницею та досягти перемог зі своїм конем на прізвисько «Східний вітер». Інший приклад пов'язаний з дитячим фільмом «На рівні очей» (Auf Augenhöhe), який вийшов у 2016 р. Тут 10-річний мешканець дитячого дому Міхі Армбрустер узнає про існування свого батька Тома, який має невеликий зріст та не відповідає його очікуванням щодо фізично сильного батька. Але їх подальше спілкування дозволяє хлопчику оцінити інші якості батька.

Крім цього типу батька у світовому, зокрема й американському та німецькому кінематографі, розповсюдженими є й інші типи батьків, які відображають іншу маскулінність. Часто в таких фільмах діти є жертвами брутального відношення збоку своєї батьків. Німецька авторка Ута Фенске називає тут здебільшого американські та британські фільми 1990-х років, наприклад, «Американська красуня» (1999), «Магнолія» (1999) та інші [4, S. 244]. У названому контексті можна було б ще загадати американський серіал «Твін Пікс» (режисери Девід Лінч та Марк Фрост) вказаного періоду, та відносини між головною героїнею Лорою Палмер та її батьком Ліландом Палмером [2].

У пункті «Етнічність–клас» цієї глави Ута Фенске на прикладі фільмів відомого німецького режисера Райнера Вернера Фассбіндера (1945–1982), представника напрямку «Нового німецького кіно», демонструє принципи аналізу маскулінності у контексті етнічного походження та соціального статусу (класу) чоловіків. Наприклад, у фільмі «Страх з'їдає душу» (нім. «Angst essen Seele auf», 1974) на першому плані відносини молодого чоловіка Алі, «гастарбайтера» із Марокко, із 60-річною німецькою прибиральницею Еммі у невеликому німецькому містечку. З одного боку, Алі має фізичну силу (це приваблює Еммі, а також молоду господарку бару), з іншого боку, він темношкірий іноземець, якого із-за цього зневажають дорослі діти Еммі, котрі прийшли на їх весілля [4, S. 246].

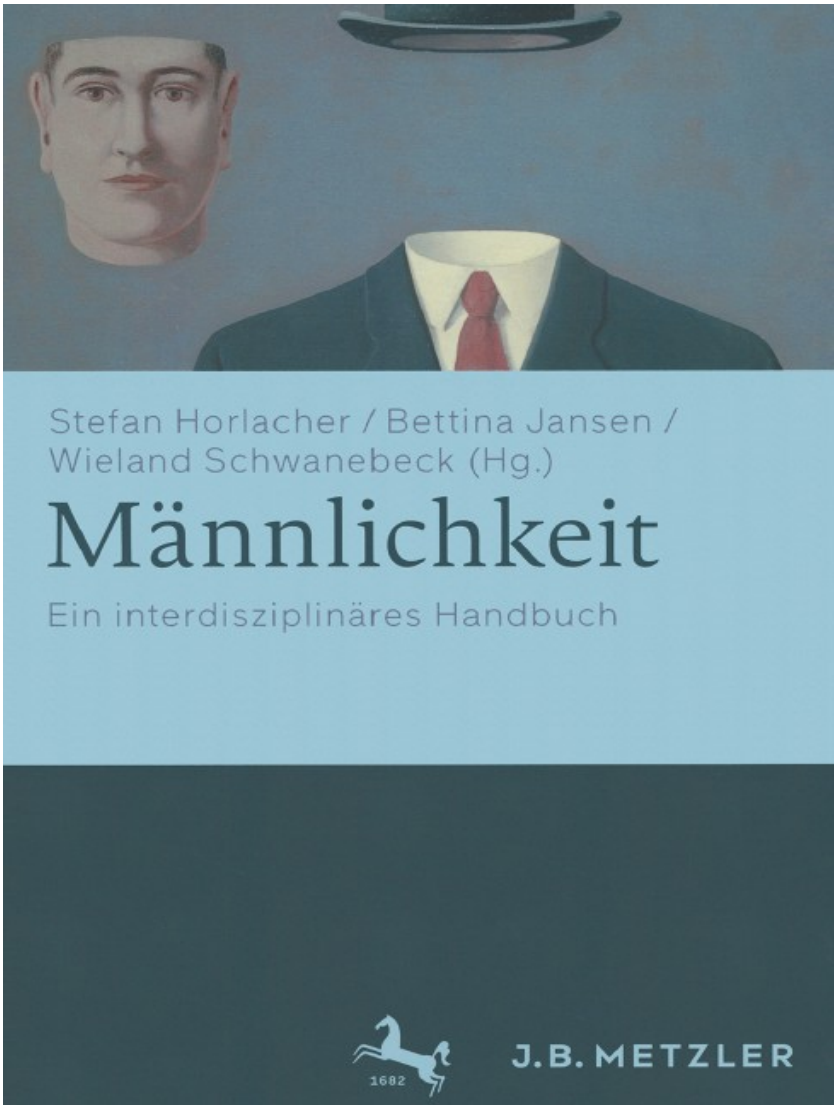

Мал. 1. Обкладинка німецької книги «Маскулінність. Міждисциплінарний підручник» (Штутгарт, 2016).

Нарешті, у своєму «Висновку» німецька дослідниця Уте Фенске констатує, що в результаті «культурного повороту» (англ. cultural turn) домінування психоаналітичних методів і принципів в аналізі маскулінності похитнулося, натомість відбувся перехід до «конструювання маскулінності та фемінінності». При цьому вона підкреслює: «Заслуга зміни цієї перспективи є без сумніву великою, оскільки тепер маскулінність розглядається не як монолітна, стабільна, природна категорія, а показуються моделі маскулінності, котрі конкурують між собою» [4, S. 249].

Отже, можна говорити, що при аналізі маскулінності в кіно, зокрема й у сучасному німецькому кіно, доцільно використовувати різні методи, що дозволить найбільш об'єктивний підхід до вирішення цієї проблеми. У даному сенсі ключовим методом дослідження маскулінності в кіно стає конструювання маскулінності за допомогою різних теоретичних підходів та видів маскулінності.

Висновки. Таким чином, з одного боку, конструювання маскулінності у кінематографі, зокрема у сучасному німецькому кіно, як метод базується на різних принципах та особливостях окремих рівнів аналізу фільмів, серед яких найважливішими є наступні: жанровий аналіз, культурно-історичний аналіз, мотивний, психоаналітичний, феміністичний та гендерний аналіз. Вони дозволяють виявити складну та багаторівневу структуру маскулінності. З іншого боку, конструювання маскулінності у німецькому кінематографі відбувалося та відбувається з урахуванням історичних, культурних та інших особливостей.

Список використаних джерел:

1. Абашнік У.В. Новітнє дитяче кіно в Німеччині. *Людина, суспільство, комунікативні технології:* матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 червня 2019 р. Харків–Лиман, 2019. С. 96–98.

2. Абашнік У.В. Феміністичний та гендерний образ серіалу «Твін Пікс». *Наукові записки Харківського економіко-правового університету*. Харків: ХЕПУ, 2019. №1 (22). С. 181–187.

3. Суковата В. Гендерні дослідження // *Сучасна культурологія: навч. посіб.* / за заг. ред. К. В. Кислюка. Київ: Кондор, 2016. С. 200–220.

4. Fenske U. Film. *Männlichkeit: ein interdisziplinäres Handbuch* / Stefan Horlacher, Bettina Jansen, Wieland Schwanebeck (Hg.). Stuttgart: J.B. Metzler Verlag, 2016. S. 237–250.

5. Hißnauer Ch. Männer – Machos – Memmen: Männlichkeit im Film / Christian Hißnauer. Mainz: Bender, 2002. 293 S.

6. König Ch. Performative Figuren queerer Männlichkeit: eine Mediengeschichte von Film und Kino in Deutschland bis 1945 / Christiane König. Berlin; Heidelberg: J.B. Metzler, 2020. X, 525 S.

7. Männlichkeit: ein interdisziplinäres Handbuch / Stefan Horlacher, Bettina Jansen, Wieland Schwanebeck (Hg.). Stuttgart: J.B. Metzler Verlag, 2016. VI, 382 S.

8. Presser B. Vor der Klappe ist Chaos: eine Hommage an den Neuen Deutschen Film / Beat Presser. Leipzig: Zweitausendeins, 2020. 287 S.

9. Sturzenhecker B. Leitbild Männlichkeit?! Was braucht die Jungenarbeit? / Benedikt Sturzenhecker (Hrsg.). Münster: Votum-Verl., 1996. 171 S.

10. Vilar E. Das Ende der Dressur: Modell für eine neue Männlichkeit / Esther Vilar. Stuttgart; Hamburg: Dt. Bücherbund, 1977. 254 S.

11. Vinnai G. Das Elend der Männlichkeit / Gerhard Vinnai. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1980. 265 S.

12. Wörterbuch des Films / Hans Traub; herausgegeben von Rainer Rother und Rolf Aurich. Berlin: Neofelis Verlag, 2017. 247 S.

Abashnik Uliana V. Masculinity Studies in the Modern German Cinema